

ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ВІЙНИ НА ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Зроблено аналіз основних викликів пенсійної системи під час війни. Виокремлені основні дії уряду щодо впливу на кризу пенсійного забезпечення в Україні.

Ключові слова: пенсійне забезпечення, війна, Україна, пенсії, Пенсійний фонд, соціальний захист, реформи.

Dragan O., Ph D in Economics

Bila Tserkva National Agrarian University, Bila Tserkva, Ukraine

EVALUATION OF THE INFLUENCY OF PENSION SECURITY IN UKRAINE: ANALYSIS AND PROSPECTS

An analysis of the main challenges of the pension system during the war was made. The main actions of the government regarding the impact on the pension crisis in Ukraine are highlighted.

Key words: pension provision, war, Ukraine, pensions, Pension Fund, social protection, reforms.

Війна на сході України, що почалася у 2014 році, а також повномасштабне вторгнення Росії в 2022 році, суттєво вплинули на всі аспекти соціально-економічного життя країни, включаючи пенсійне забезпечення. Пенсійна система, яка вже до початку воєнних дій мала певні структурні проблеми, зіткнулася з новими викликами, такими як зростання кількості внутрішньо переміщених осіб, економічні втрати, нестабільність ринку праці, а також зменшення кількості активних платників податків [1].

Основні виклики пенсійної системи під час війни:

1. Скорочення доходів Пенсійного фонду. Війна спричинила значне скорочення робочих місць, особливо в регіонах, де ведуться бойові дії. Через це багато підприємств припинили свою діяльність, а кількість платників соціальних внесків зменшилася. В умовах економічної кризи доходи Пенсійного фонду значно скоротилися, що поставило під загрозу стабільність виплат пенсій.

2. Зростання кількості пенсіонерів та соціально незахищених осіб. Війна призвела до збільшення кількості осіб, які потребують соціальної підтримки. Це стосується як ветеранів війни, так і тих, хто постраждав від конфлікту. До цього додається проблема внутрішньо переміщених осіб (ВПО), серед яких багато пенсіонерів, які вимушено покинули свої домівки на тимчасово окупованих територіях і втратили доступ до своїх пенсій.

3. Складнощі з виплатами на тимчасово окупованих територіях. З початком бойових дій на сході та півдні України уряд втратив можливість забезпечувати пенсійні виплати на тимчасово окупованих територіях. Пенсіонери на цих територіях були позбавлені можливості отримувати належні їм виплати через відсутність банківської інфраструктури та адміністративного контролю. Це створило додаткові соціальні проблеми, коли люди втрачали свої засоби до існування.

4. Фінансовий тиск на державу. Військові витрати змушують державу перерозподіляти бюджетні кошти. В умовах значного збільшення оборонних витрат можливості підтримувати соціальні програми, включаючи пенсійне забезпечення, суттєво

обмежені. За оцінками уряду, частка витрат на пенсійні виплати у загальному бюджеті зменшилась через необхідність фінансування військових операцій.

5. Інфляція та девальвація. Війна також призвела до стрімкої інфляції та девальвації гривні, що суттєво знижує купівельну спроможність пенсіонерів. Підвищення цін на продукти харчування, ліки та інші життєво необхідні товари особливо болісно вдарило по пенсіонерах, доходи яких є фіксованими і залежать від індексації, яка не завжди встигає за темпами інфляції [2].

Відповіді уряду на кризу пенсійного забезпечення:

1. Запровадження електронних сервісів для виплат пенсій ВПО. З метою спрощення отримання пенсій для внутрішньо переміщених осіб уряд запровадив можливість дистанційного оформлення пенсійних виплат через електронні платформи. Це дозволяє пенсіонерам, які виїхали з окупованих територій, не втрачати доступ до пенсій і отримувати виплати незалежно від свого місця перебування.

2. Соціальна підтримка ветеранів. Ветерани війни отримали окремі соціальні гарантії та надбавки до пенсій. Це стосується як військовослужбовців, так і цивільних осіб, які постраждали внаслідок бойових дій. Водночас в країні діють спеціальні програми реабілітації та медичної допомоги для ветеранів, які є частиною ширшої соціальної підтримки.

3. Міжнародна підтримка. Міжнародні організації, такі як ООН та Європейський Союз, надають фінансову допомогу для підтримки соціальних програм, включаючи пенсійне забезпечення. Наприклад, проекти ООН допомагають покривати потреби найбільш вразливих верств населення, таких як літні люди, які постраждали від війни [3].

Війна значно ускладнила ситуацію з пенсійним забезпеченням в Україні. Система стикнулася з новими викликами, такими як нестабільні надходження до Пенсійного фонду, зростання кількості соціально незахищених осіб і проблеми з виплатами на окупованих територіях. Водночас уряд намагається адаптувати систему до нових умов, зокрема за рахунок міжнародної підтримки та запровадження електронних сервісів для спрощення доступу до пенсій.

Список використаних джерел:

1. Міністерство соціальної політики України. «Аналіз впливу війни на соціальну сферу», 2024.
2. Кадикало О.І. Актуальні питання соціального захисту населення України в умовах воєнного стану. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. 2022. № 2. С. 10–14. 540
3. Національна рада з відновлення України від наслідків війни: проект плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Соціальний захист». 2022. 32 с.

УДК 316.6-044.332:34-051:355.018

БИБА В.А., канд. екон. наук, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

E-mail: ybiba584@ukr.net

УТЕЧЕНКО Д.М., доктор філософії з економіки, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

E-mail: dashautechenko@gmail.com

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ